

Beslut

**efter planerad kvalitetsgranskning vid Viby friskola i
Norrtälje kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Viby friskola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen samt av skollagens bestämmelser om huvudmannens styrning och stöd.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden samt huvudmannens styrning och stöd inom det femte området. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av huvudmannen. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan ge framåtsyftande kommentarer i beslutet.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att kvalitetskriterierna uppfylls vid Viby friskola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar men ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver försäkra sig om att den kollegiala samverkan innehåller ett kollegialt lärande som ger avtryck i undervisningen.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn och lärarna behöver gemensamt utveckla undervisningen så att den innehåller varierade metoder för att regelbundet planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i hög utsträckning så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i flera delar men ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver se till att lärarna använder sig av olika metoder för att göra likvärdiga bedömningar samt ge lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar, omdömen och betyg.

Huvudmannens styrning och stöd

Huvudmannen stödjer i hög utsträckning skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **1 juni 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2024: 8626) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap**Författningsstöd**

1 kap. 5 §, 2 kap. 9–10 och 34 §§, 4 kap. 4–6 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer med elever, lärare, rektorn, elevhälsa, samt inkommen dokumentation från huvudmannen och offentlig statistik.

Rektorns uppföljning och analys

Rektorn följer kontinuerligt och på olika sätt upp och analyserar skolans kunskapsresultat och lärares förutsättningar att bedriva undervisning, men följer endast i viss utsträckning upp undervisningens genomförande och att värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen. Rektorn gör en uppföljning av kunskapsresultaten som omfattar till exempel betyg, omdömen och resultat på de nationella proven. Detta bekräftas av Skolinspektionens enkät 2024 som visar att lärare i mycket hög utsträckning tycker att skolans kunskapsresultat följs upp. Rektorn skaffar sig en bild av lärares förutsättningar, undervisningens genomförande och hur värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen genom att bland annat delta i verksamheten varje dag och delta i arbetslagsmöten. Rektorn genomför inte själv eller delegerar till elevhälsan att genomföra regelbundna observationer av undervisningen. Rektorn följer inte heller upp undervisningens genomförande systematiskt via medarbetarsamtalen.

Rektorn bedriver ett välfungerande analysarbete som görs på olika nivåer och gör jämförelser med skolans tidigare resultat samt närområdets och rikets resultat. Arbetslagen analyserar elevernas kunskapsresultat löpande två gånger per termin. Tillsammans med lärarna analyserar rektorn skolans resultat en gång per läsår, då analyseras till exempel hur undervisningens genomförande påverkar elevernas kunskapsresultat, till exempel matematikresultaten. Rektorn har i sin analys till exempel identifierat en elevgrupp som har stora utmaningar med studieron, vilket påverkar elevernas kunskapsresultat. Vidare konstaterar rektorn att undervisning i flera ämnen bedrivs av obehöriga lärare.

Rektorn har till viss del genomfört utvecklingsåtgärder och fattat beslut om hur resurser ska fördelas utifrån analysen. Till exempel uppmuntrar och underlättar rektorn att lärare genomför fortbildning i syfte att fler lärare ska bli behöriga att undervisa i fler ämnen. Vidare har rektorn beslutat om att tillsätta fler lärare och resurser från elevhälsan i elevgrupper som har stora utmaningar med studieron och låga kunskapsresultat. Personella resurser fördelas även regelbundet efter behov och de flesta beslut rörande verksamheten tas av skolledningen i samverkan med personalen. Dock är det otydligt hur nuvarande prioriterade utvecklingsområde gällande att minska elevernas frånvaro har en koppling till analys av verksamhetens resultat. Vidare ser rektorn till att det finns goda förutsättningar för lärarna att bedriva undervisningen. Det finns till exempel små elevgrupper med hög personaltät och material som lärare efterfrågar köps in.

Rektorns ledning av skolans jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektorn inte leder ett strategiskt jämställdhetsarbete. Rektorns uppföljning av kunskapsresultat är uppdelad utifrån kön men könsperspektivet är inte en faktor i analysen av de stödsatser som riktas till elever och inte heller i analysen av anmälningar om kränkande behandling. Det förs visserligen samtal på skolan där jämställdhetsfrågor kan komma upp, främst i samband med uppföljning och analys av kunskapsresultat, omdömen och bedömning. Samtalen kan till exempel handla om att lärare stöttat den stökige pojken och inte den tystlåtna flickan som kanske också var i behov av stöd. Eller att flickor och pojkar sitter bredvid varandra för att studieron ska gynnas. Men samtalen som förs är sällan systematiserade och det finns en begränsad förväntan på att de ska leda till ett gemensamt förhållningssätt i hur undervisningen ska bedrivas utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Lärare tar upp frågor som berör jämställdhet i sin undervisning på förekommen anledning men det saknas systematik och är upp till varje lärare att avgöra om och hur mycket de här frågorna ska beröras i undervisningen. Till exempel har lärare samtalat med eleverna om att det finns normer för hur flickor och pojkar ska vara och diskuterat med eleverna vad som händer om normen bryts.

Rektorns ledning och organisation

Det bedrivs i liten utsträckning ett kollegialt lärande på skolan under ledning av rektorn, med syfte att utveckla undervisningen. Rektorn har beslutat om att ge personalen stora möjligheter att på egen hand tolka sitt pedagogiska uppdrag, även om rektorn givit direktiv om vikten av studiero och struktur. Lärare hjälper varandra med tips och inspiration men kollegialt utbyte kring undervisningen är inte formaliserat även om det framgår att lärarna uppfattar att rektorn tycker att det är viktigt med struktur på lektionerna. Rektorn ger till viss del lärarna förutsättningar att samverka. Skolan har en tydlig mötesorganisation men det är exempelvis otydligt hur lärare och elevhälsan ska samverka så att det gynnar alla skolans elever på ett likvärdigt sätt. Även om det finns en kultur där lärare hjälper, tipsar och inspirerar varandra och det är en liten organisation där alla arbetar nära varandra, så sker samverkan bara till viss del i ett organiserat kollegialt utbyte. En hel del sker på lärares eget initiativ och vissa lärare uppger i intervju att de i större utsträckning har behov av att samverka kring planering och bedömning i olika konstellationer. I Skolinspektionens enkät 2024 uppger också lärare i låg utsträckning att de samverkar med kolleger när de planerar sin undervisning. Rektorn följer endast till viss del upp om det kollegiala lärandet ger avtryck i undervisningen, det sker genom samtal, och i kvalitetsarbetet där lärarna diskuterar frågor om undervisningen. Skolans arbets- och förhållningssätt är inte alltid tydliga, till exempel finns ingen tydlig rutin för hur nyanställda och obehöriga introduceras i arbetet. Visserligen tilldelar rektorn

nyanställda lärare en mentor som sätter in personen i arbetet men det framkommer samtidigt att lärare får stöd utifrån sin egen ambition och i mån av tid, inte i enlighet med en skolgemensam rutin. Vidare organiserar lärarna själva i arbetslagen så att behöriga och obehöriga lärare samverkar kring planering av undervisningen och bedömning av elevers kunskaper.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver försäkra sig om att den kollegiala samverkan innehåller ett kollegialt lärande som ger avtryck i undervisningen.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn i begränsad omfattning tillser att det kollegiala lärandet ger avtryck i undervisningen. När samverkan inte tydliggörs riskerar det att medföra att lärare och annan personal upplever en osäkerhet i hur de ska agera och förhålla sig till olika situationer och problem, samt att vissa lärare utvecklar egna arbets- och förhållningssätt. Det riskerar att medföra att utbildningen inte utvecklas på ett sätt som gynnar alla elever på skolan.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn följer upp hur de insatser för kollegialt lärande som beslutats om genomförs och vilken effekt de får. Rektorn rekommenderas också att organisera för, styra och följa upp att en fungerande samverkan mellan lärare och mellan lärare och elevhälsan ger avtryck i undervisningen på hela skolan. Utifrån uppföljningen kan rektorn vid behov göra eventuella prioriteringar, förändringar eller förtydliganden i pågående och planerade utvecklingsinsatser. Rektorn behöver även tydliggöra och följa upp att gemensamma arbets- och förhållningssätt tillämpas.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer

med elever, lärare, rektorn, elevhälsa, samt inkommen dokumentation från huvudmannen och offentlig statistik.

Målfokus, variation och aktivt lärarstöd

Undervisningen är överlag strukturerad. Elever uppger att de vet vad som förväntas av dem under lektionen, och att de har mål kring vad de ska arbeta med. Det framkommer dock att det i lägre utsträckning är tydligt för eleverna vad de ska lära sig, även om syftet med undervisningen ibland tydliggörs i lärarnas planering. Detta bekräftas av Skolinspektionens observationer där lektionerna endast undantagsvis inleds med en genomgång av lektionens mål och syfte.

Granskningen visar vidare att undervisningen är varierad och lärarna ger eleverna ett aktivt lärarstöd så att eleverna kommer igång och flertalet av eleverna är aktiva under lektionerna och bibehåller sitt engagemang. Lärarna har korta genomgångar ibland både muntligt och skriftligt och det förekommer avslut där eleverna får komma till tals. Eleverna arbetar exempelvis enskilt, i par eller i grupp, och löser uppgifter på olika sätt. Undervisningen består till exempel av högläsning i mindre grupper och pararbete med diskussioner i ämnet matematik. Lärarna rör sig aktivt runt i klassrummet, hjälper elever och ställer vägledande frågor som för elevernas arbete framåt. Lärare styr och leder undervisningen med ett tydligt kunskapsfokus och uppmuntrar lärande samt bekräftar och stöttar eleverna, samtidigt uppger eleverna att lärarstödet är beroende av vilken lärare det är.

Stimulans och anpassningar utifrån elevers behov och förutsättningar

Granskningen visar att lärarna överlag arbetar för att stärka elevernas självförtroende och motivation till skolarbete och lärande. Lärare inspirerar och utmanar elever inför uppgifter genom att arbeta med ett relationellt ledarskap, inslag av uppmuntran, stöttande frågor, koppla uppgifter till vardagsnära företeelser, elevers progression eller ger förslag på olika sätt att genomföra uppgiften. Vidare visar granskningen att det på ett generellt plan finns förväntningar på att alla elever ska utvecklas och komma så långt som möjligt men också att förväntningarna på elever är för låga. Vilka förväntningar som finns på eleverna är skiljer sig åt beroende av lärare, elevgrupp och eller enskild elev.

Av granskningen framkommer vidare att undervisningens innehåll och arbetssätt är anpassat efter elevgruppernas behov samt att undervisningen kan utmana eleverna oavsett var de befinner sig i sin kunskapsutveckling. Lärare planerar för differentiering och tar fram uppgifter efter elevernas behov. Till exempel finns vissa grundläggande kunskaper som alla elever behöver men om vissa elever senare behöver svårare uppgifter så får de det. Skolan har arbetsmaterial på olika nivåer. Vidare arbetar skolan med

olika strategier för anpassningar, exempelvis genom små elevgrupper och utökad bemanning utifrån klassers behov. Av Skolinspektionens observationer framgår att det i flertalet klassrum används olika hjälpmedel såsom skärmar, hörselkåpor och tidshjälpmedel och det finns möjlighet att som elev få extra hjälp.

Elevers delaktighet i undervisningen och i sitt eget lärande

Granskningen visar att lärarna sällan ger eleverna ett reellt inflytande över arbetsformer eller innehåll i undervisningen. Lärarna arbetar inte metodiskt för att involvera eleverna i planeringen av undervisningen utan istället bygger delaktigheten på enskilda lärares initiativ och spontanitet. Det finns förvisso olika forum för elevers delaktighet såsom klass- och elevråd, men de är oregelbundet förekommande och det finns exempelvis ingen stående punkt rörande elevernas undervisning på agendan. Vidare framkommer att eleverna inte tydligt uppfattar hur de har inflytande exempelvis via råd, angående delaktighet i planering och utvärdering av undervisningen. Hur eleverna görs delaktiga är helt beroende av lärare eller ämne. Det kan exempelvis handla om att kunna påverka eller välja arbetssätt, extrauppgifter eller vilken bok som ska läsas och hur. Vad eleverna lärt sig på en lektion kan de få visa med hjälp av "exit tickets" eller genom att visa tumme upp eller ner. När ett arbetsområde avslutas kan eleverna få utvärdera det, men det som då framkommer återkopplas sällan till eleverna. Att lärarna sällan ger eleverna ett reellt inflytande över arbetsformer eller innehåll i undervisningen bekräftas av Skolinspektionens enkät 2024.

Det framkommer vidare av granskningen att undervisningen innehåller övningar där eleverna får möjlighet att reflektera utan ett givet svar. Exempelvis fick eleverna tänka fritt kring gruppering av djur liksom motivera sina val eller använda olika sätt att räkna vid problemlösning. Eleverna får allmän återkoppling i klassrummet men också riktad återkoppling med uppmaningar kring exempelvis individuella utvecklingsområden, dock är det beroende av lärare hur återkopplingen är och det är vanligare att eleverna ges återkoppling av typen "bra jobbat". Alla elever på lågstadiet arbetar i skrivböcker och progressionen är då visuell för eleverna och lärarna kan med den utgångspunkten vägleda eleverna vidare. För andra elever växer olika strategier fram i dialog med lärare om hur eleven till exempel tar sig an texter och med ett lärarstöd implementeras de. Lärare och elever lär sig strategier tillsammans så att eleverna sedan på egen hand kan arbeta vidare. Andra exempel på strategier som används av eleverna är hur de kan träna på glosor, multiplikationstabellen och hur eleverna använder checklistor och loggböcker. Några lärare använder alla, i par och enskilt (APE) för att elever ska få stöd av varandra i sin läroprocess.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn och lärarna behöver gemensamt utveckla undervisningen så att den innehåller varierade metoder för att regelbundet planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna i liten omfattning är delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen, det sker oregelbundet, och är beroende av enskilda lärare. Brist på delaktighet och inflytande, som är viktiga delar av skolans demokratiska uppdrag, riskerar att minska elevernas motivation för skolarbetet.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att tillsammans med lärare och elever ta fram olika metoder för att med systematik planera och utvärdera undervisningen. Det bör omfatta såväl enskilda lektioner som längre arbetsområden. Med utgångspunkt i vad kommande utvärderingar av undervisningen visar har lärare sedan möjlighet att vidareutveckla sin undervisning. Rektorn behöver försäkra sig om att alla lärare deltar i ovan nämnda utvecklingsarbete, samt att det som beslutas implementeras i undervisningen och att en utvärdering görs med syfte att säkerställa att det gemensamma demokratiarbetet har givit effekt.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6–7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i hög utsträckning för att utbildningen ska präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbetet. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer med elever, lärare, rektorn, elevhälsa, inkommen dokumentation från huvudmannen samt offentlig statistik.

Arbetet för trygghet

Personalen arbetar medvetet, under ledning av rektorn, för att skapa trygghet. Det främjande trygghetsarbetet på skolan omfattar olika typer av aktiviteter och insatser, bland annat ett aktivt relationsbyggande, gemensamma återkommande aktiviteter även över klassgränser samt ständigt närvarande och tillgängliga vuxna. Skolan har ett gott trygghetsresultat, vilket också framgår av Skolinspektionens enkät 2024. Skolan utgör en lugn och trygg miljö där både elever och personal har förväntningar på att det är så de vill ha det. Rektorn har beslutat om en organisation med hög personaltäthet under hela skoldagen och små klasser. Analyser av elevernas upplevda trygghet görs regelbundet av ledning och lärare och trygghetsenkäten genomförs varje år. Om otrygghet uppstår vidtas åtgärder direkt som exempelvis en personell resurs eller samtal med återkoppling och uppföljning. Skolan samverkar också med vårdnadshavare, socialtjänst och polis.

Arbetet för studiero och lugn miljö

Granskningen visar att personalen bedriver ett samlat arbete under ledning av rektorn för att skapa studiero och att eleverna inkluderas i arbetet. Atmosfären på skolan kännetecknas av ömsesidig respekt och en lugn miljö. Rektorn har tydligt uttalat att studiero är ett prioriterat område och för att uppnå det bedrivs ett gemensamt arbete med att stärka goda relationer mellan elever och lärare. På samtliga av Skolinspektionens lektionsobservationer råder god studiero och både elever och lärare bekräftar att det är så det vanligtvis ser ut på skolan. Undervisningen bedrivs både gemensamt i samlad klass och i grupper ofta med flera vuxna. Samtidigt väljer varje lärare att använda sina egna metoder i klassrummen utifrån erfarenhet och elevgrupp såsom bland annat fasta platser, hjälpkort och strukturerade inledningar. Om något händer så reagerar vuxna direkt även på smärre incidenter och samtal förs med eleverna och vid behov med vårdnadshavare. I de klasser där studieron eventuellt utmanats sätter rektorn in personella resurser och i en sådan klass genomför kuratorn samtal med samtliga elever i syfte att på sikt bland annat skapa ett gott studieklimat.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr22, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg, 5. Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i delar men utvecklingsområden finns. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer med lärare, rektorn, elevhälsa, inkommen dokumentation från huvudmannen samt offentlig statistik.

Rektorns analys av omdömen och betyg

Granskningen visar att rektorn regelbundet följer upp och analyserar lärares bedömningar i alla årskurser och ämnen med syftet att identifiera eventuella avvikelser. Rektorn följer regelbundet upp resultat såsom omdömen och betyg, nationella prov och analyserar resultaten i relation till kommunens och rikets resultat, både höst- och vårtermin. På skolan är det uttalat att elevernas betyg i stort bör överensstämma med resultaten på de nationella proven och att resultaten på de nationella proven särskilt ska beaktas. I rektorns uppföljningar bör eventuella avvikelser vara små och väl underbyggda. Rektorn för också vid behov samtal med enskilda lärare. Det kan ske på detaljnivå och lärare får då visa upp underlag för betygssättningen. Lärarnas omdömen och betyg överensstämmer oftast med eleverna resultat på de nationella proven och det samtalar rektorn och lärare också om. Vad gäller ämnen utan nationella prov så jämför rektorn de ämnenas meritvärden med meritvärdena i de ämnen som har nationella prov. Då kan rektorn exempelvis identifiera ämnen med högre meritvärden än snittet och rektorn analyserar då vad det kan bero på.

Kvalitetssäkring av bedömningar, omdömen och betyg

Granskningen visar att rektorn delvis tillser att lärarna använder olika metoder för att kvalitetssäkra sina bedömningar, omdömen och betyg. Rektorn tar upp frågor kring betyg och bedömning med lärarna och påminner om eventuella förändringar i styrdokumentet och dessutom deltar alla lärare och rektorn i pedagogiska eftermiddagar där bedömningsfrågor ibland diskuteras. I Skolinspektionens enkät uppger lärare i lägre utsträckning än riket att de samverkar med sina kollegor kring bedömning och betygsättning. Även om skolan använder screeningar, Skolverkets bedömningsstöd och rättar anonymiserade prov och för samtal med varandra, så sker det utan regelbundenhet och utifrån eget initiativ.

Granskningen visar vidare att lärarnas bedömningsmetoder skiljer sig åt och att den samsyn som finns är begränsad. Även vilka bedömningsunderlag som ska användas är upp till enskilda lärare. Samverkan med kollegor i skolan sker på lärarnas eget initiativ och i mån av intresse och tid. Samverkan med andra skolor eller nätverk är upp till varje lärare, vilket leder till att endast ett par lärare har ett sådant samarbete. Enskilda lärare kommer ofta till rektorn och diskuterar betygsfrågor om de är osäkra, samtidigt som rektorn uppger att hen på elevnivå har begränsade möjligheter att avgöra om bedömningen är

korrekt. Det framkommer att det finns lärare som upplevs försiktiga med att använda hela betygsskalan. Många legitimerade lärare undervisar i något ämne utan ämnesbehörighet och några lärare är ensamma med sin bedömning. Om inte ämneskompetensen finns så kan läraren använda bedömningsstöden eller stöd i form av kollegor på skolan men det organiseras av lärarna själva och det bygger på eget initiativ.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver se till att lärarna använder sig av olika metoder för att göra likvärdiga bedömningar samt ge lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar, omdömen och betyg.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn endast delvis tillser att lärarna använder olika metoder för att kvalitetssäkra sina bedömningar, omdömen och betyg, samt att lärarnas bedömningsmetoder skiljer sig åt och att den samsyn som finns är begränsad. Detta riskerar att medföra oriktiga betyg vilket kan få långtgående konsekvenser för elevers studie- och yrkesval och andra livsmöjligheter.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att påbörja ett arbete med att systematisera lärarnas arbete med bedömningar genom att implementera strategier för kvalitetssäkring av omdömen och betyg i hela lärargruppen. Detta för att skapa förutsättningar för lärarna att gemensamt arbeta med frågor kring bedömning och betygssättning och uppnå en gemensam bedömarkompetens och ett gemensamt förhållningssätt oavsett stadie. Exempel på metoder för kvalitetssäkringar är systematiskt identifiera uppgifter och prov samt olika former av sambedömningar. Mot bakgrund av att sambedömningar är av stor betydelse för ökad likvärdighet, då det bidrar till en gemensam syn på vad som ska bedömas och hur, kan rektorn förslagsvis avsätta tid för lärare att utforma ändamålsenliga bedömningssituationer samt diskutera bedömning av elevprestationer i förhållande till olika kunskapsnivåer. Rektorn behöver sedan följa upp det arbete som bedrivs av lärarna och säkerställa att lärare uppnått tillräcklig kompetens för att bedöma elevernas prestationer.

Huvudmannens styrning och stöd

Författningsstöd

2 kap. 2, 8 a, 13, 18 och 34–35 §§, 4 kap. 3, 7–8 §§ skollagen

3 kap. 1 och 4 §§, 5 kap. 1 § kommunallagen

Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen styr och stödjer i hög utsträckning skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer med lärare, rektorn, huvudmannen samt inkommen dokumentation och offentlig statistik.

Självständig aktör, roller och ansvarsfördelning

Granskningen visar att huvudmannen gör självständiga bedömningar av verksamhetens kvalitet, måluppfyllelse vad gäller nationella mål och likvärdighet. Huvudmannen gör bedömningar av verksamheten genom att över tid följa upp sammanställningar av skolans olika resultat såsom måluppfyllelse och trygghetsresultat, som sedan ligger till grund för huvudmannens analyser. Det finns en medvetenhet kring vad som åligger huvudmannen och vad som är rektorns ansvar och ansvarsfördelningen är förankrad i såväl skolans som huvudmannens organisation. Kompetenserna hos huvudmannen och rektorn kompletterar varandra och huvudmannen är aktiv i det dagliga arbetet och väl insatt i verksamheten.

Vidare tar huvudmannen emot och utreder klagomål och kränkingsärenden och vidtar vid behov nödvändiga åtgärder. Klagomål och kränkingsanmälningar som inkommer hanteras i första hand av rektorn men vid behov utreder huvudmannen oberoende av rektorn, till exempel om ett ärende skulle röra rektorn. Huvudmannen vidtar utan fördröjning åtgärder utifrån det som framkommer i utredningen. Huvudmannen har tydliggjort för elever och vårdnadshavare i både samtal, möten och på skolans intranät var de kan vända sig med eventuella klagomål.

Långsiktighet och systematik avseende förutsättningar för god undervisning

Huvudmannen arbetar långsiktigt och systematiskt med att ge rätt förutsättningar för utbildningen som bedrivs på skolan. Huvudmannen ansvarar för det materiella och ekonomiska stödet och beslutar om vilka investeringar som ska göras. Lokalerna är tillräckliga för dagens elevantal och huvudmannens vision om att bibehålla den lilla skolan. Det framkommer av intervju med huvudmannen att personalen trivs och att det säkerställer verksamhetens kvalitet och existens på lång sikt.

Huvudmannen verkar för att personalen ska ha rätt behörighet och legitimerade lärare utan ämnesbehörighet uppmuntras att genomgå fortbildning och erbjuds stöd av huvudmannen. Huvudmannen ger också möjlighet till annan riktad kompetensutveckling.

Behovsanpassat stöd till rektorn

Huvudmannen ger stöd till rektorn utifrån de behov som uppstår men stödet utgår delvis från rektorns egna bedömningar och önskemål. Rektorn ges alla möjligheter att välja det stöd hen önskar. Samtidigt finns stöd från huvudmannen i form av samt möjligheter att samverka med andra rektorer i ett lokalt rektorsnätverk och erbjudande om kompetensutveckling, exempelvis kring artificiell intelligens i undervisningen. Rektorn och skolchef talar om verksamhetsnära utmaningar som exempelvis våldshändelser, åtgärder i enskilda grupper och konsekvenser av elevers agerande, prioriteringar av resurser och medarbetarfrågor. Huvudmannen och rektorn har månadsvis återkommande möten men också löpande samtal dagligen.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet men vill påtala vikten av att huvudmannen säkerställer att rutiner för klagomålshantering även finns tillgänglig på skolans hemsida för ytterligare transparens och tillgänglighet.

Beslutet har fattats av Sara Carlsson, enhetschef.

I den slutliga handläggningen har Malin Hennius, utredare (föredragande) och Åsa Pleiner, utredare, medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sex lektionsobservationer.
- Två gruppintervjuer med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektor.
- En intervju med huvudmannen
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan, dels den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska granska vid besök på skolenheter.

Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektorn arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet i omdömen och betyg? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Bedömningsområde 5: I vilken utsträckning styr och stödjer huvudmannen skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning i en trygg miljö? I detta område granskas hur huvudmannen arbetar med att vara en självständig aktör i arbetet mot att nå de nationella målen.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte skolenheten den 28 och 29 januari 2025. Intervju med rektorn genomfördes digitalt den 30 januari 2025 och med huvudmannen den 31 januari 2025. Besöket genomfördes av Åsa Pleiner och Malin Hennius.

Viby friskola är en grundskola i Norrtälje kommun. Skolan har elever i förskoleklass och grundskolan årskurserna 1–9. Förskoleklassen ingår inte i granskningen. Vid granskningstillfället går 153 elever på skolan. Skolan leds av en rektor som till sin hjälp har en biträdande rektor.